

ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ

С настоящия материал ще бъде направено кратко представяне на правата на хората с увреждания в България.

ВЪВЕДЕНИЕ ИЛИ ЗАЩО Е ТОЛКОВА ВАЖНО ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ ДА ПОЗНАВАТ ПРАВАТА СИ?

Познаването на правата е от ключово значение за възможностите на хората с увреждания да водят достоен живот и успешно да отстояват интересите си.

Правата овластяват хората с увреждания, те са инструмент, чрез който хората с увреждания могат да компенсират дефицитите от уврежданията и активно да участват в обществения живот, наравно с всички останали.

Правата са като щит – те предпазват хората с увреждания и техните семейства. Те са като неотменими правила, с които следва да се съобразяват всички, независимо от случващото се. Правата са цел, но и необходима основа, върху която следва бъде изградена политиката и действията на държавата и на отговорните органи за хората с увреждания.

Правата са регламентирани в действащото законодателство и на тях съответстват конкретни задължения. Всеки заинтересован е добре да ги познава, тъй като според действащия още от римското право принцип „Ignorantia legis neminem excusat“, или "непознаването на закона не извинява никого".

КОИ ХОРА ПОПАДАТ В ОПРЕДЕЛЕНИЕТО ЗА „ХОРА С УВРЕЖДАНИЯ“?

Съществуват две определения за „човек с увреждания“, уредени в:

1. Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания:

„Хората с увреждания включват лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите.“

2. § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за хората с увреждания:

"Хора с увреждания" са лица с физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществения живот.

Отделно от това, има трето определение за „хора с трайни увреждания“, регламентирано в § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на Закона за хората с увреждания:

----- www.activecitizensfund.bg -----

"Хора с трайни увреждания" са лица с трайна физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществения живот, и на които медицинската експертиза е установила вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто.

КОЙ ОПРЕДЕЛЯ ДАЛИ ЧОВЕК Е С УВРЕЖДАНИЯ В БЪЛГАРИЯ?

Органите, които са компетентни да определят дали човек е с увреждане или не, са Териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) и в случаите на обжалване на констатациите в експертните решения на ТЕЛК – Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК). (чл. 3 от Наредбата за медицинската експертиза във връзка с чл. 51 от Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи).

ТЕЛК и НЕЛК се произнасят по експертизата на трайно намалената работоспособност на лицата в трудоспособна възраст; на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 от Кодекса за социално осигуряване (КСО), които упражняват трудова дейност и не са им определени вида и степента на увреждане; вида и степента на увреждане на деца до 16-годишна възраст; на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68 КСО, и потвърждаване или отхвърляне на професионалния характер на заболяванията.

КЪДЕ СА УРЕДЕНИ ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ?

Правата на хората с увреждания са уредени в редица международни актове и в действащото национално законодателство.

1. Основните международни актове са:

- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
- Харта на основните права на Европейския съюз;
- Директива 2000/78/ЕС от 27.11.2000 г. на Съвета на Европейския съюз за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите;
- Всеобща декларация за правата на човека;
- Европейска стратегия за хората с увреждания за периода 2010-2020 г.
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание.

Поради своето водещо значение Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания ще бъде представена по-подробно.

На 13.12.2006 г. Организацията на обединените нации (ООН) приема Конвенцията за правата на хората с увреждания. Конвенцията влезе в сила на 3 май 2008 г.

Към Конвенцията е приет и Факултативен протокол, който предоставя възможност на хората с увреждания в отделните държави – страни по акта да подават директно индивидуални жалби пред създадения по Конвенцията Комитет на ООН за правата на хората с увреждания.

На 23.12.2010 г. Конвенцията е ратифицирана и от Европейския съюз (ЕС), като това е първият международноправен акт от подобен вид, с който ЕС се обвързва като регионално обединение на държави.

На 26.01.2012 г. Народното събрание в България ратифицира Конвенцията и започна да се прилага и в България.

Конвенцията е универсален списък от минимални стандарти, които трябва да се предвидят от държавите – страни по нея, за да бъде преустановена продължаващата дискриминация на хората с увреждания, като бъде гарантирано равенството им пред закона и ефективното упражняване и защита на основните им човешки права.

Едно от основните послания на Конвенцията е, че хората с увреждания не следва да се възприемат като обекти, а като равнопоставени субекти, които заслужават уважение и равнопоставяне, както останалите граждани в обществото. От обект на благотворителност, те следва да се възприемат като равноправни граждани, упражняващи лично правата си.

Конвенцията поставя на дневен ред следните ключови моменти:

- А) равнопоставеност на хората с увреждания и борба с дискриминацията (чл. 5);
- Б) достъпна среда и право на хората с увреждания да живеят независим живот и да участват пълноценно във всички аспекти от живота на обществото (чл. 9);
- В) правоспособност и дееспособност на хората с увреждания (чл. 12);
- Г) достъп до правосъдие (чл. 13);
- Д) право на независим живот и включване в общността (чл. 19);
- Е) включващо образование (чл. 24);
- Ж) достъп до здравеопазване (чл. 25)
- З) достъп до заетост (чл. 27);
- И) право на участие в политическия и обществен живот (чл. 29)

2. От действащото национално законодателство основни актове са:

- Конституцията на Република България;
- Закон за хората с увреждания и Правилника за прилагането му;
- Закон за социално подпомагане и Правилника за прилагането му;
- Закон за здравето;
- Закон за личната помощ;
- Закон за предучилищното и училищно образование
- Кодекс на труда/Закон за държавния служител;
- Кодекс за социално осигуряване;
- Закон за насърчаване на заетостта;
- Закон за защита от дискриминация;
- Закон за устройство на територията;

- Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания;
- Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2016 – 2020 г.
- Стратегия за дългосрочна заетост на хората с увреждания (2011-2021)

От посочените нормативни актове с основополагащо значение е сега действащият Закон за хората с увреждания (в сила от 01.01.2019 г.). В него са изброени основните области за подкрепа на хората с увреждания:

1. здравеопазване;
2. образование;
3. заетост;
4. жилищно осигуряване;
5. достъпна среда в урбанизираните територии и обществените сгради;
6. транспорт;
7. култура;
8. спорт;
9. личен живот;
10. обществен и политически живот;
11. правосъдие;
12. други области.

Отбелязани са и средствата, чрез които се оказва подкрепата на хората с увреждания:

1. медицинска, професионална, социална, трудова и психологическа рехабилитация;
2. образование и професионално обучение;
3. услуги, подпомагащи трудовата реализация;
4. достъпност и разумни улеснения;
5. социални услуги;
6. финансова подкрепа;
7. достъпна информация;
8. достъп до правосъдие и правна защита;
9. осигуряване на лична мобилност с максимална степен на независимост;
10. лична помощ;
11. универсален дизайн;
12. други средства.

В Закона са посочени отделни ангажименти на отговорните институции в областите, за които отговарят, като за преобладаващата част от областите на подкрепа и средствата за постигане на тази подкрепа е направено препращане към други нормативни актове, в които въпросите са подробни развити.

В Закона за хората с увреждания са заложили основните параметри на индивидуалната оценка на потребностите, въз основа на която се отпускат различни видове финансова

----- www.activecitizensfund.bg -----

подкрепа. Подкрепата е предназначена за компенсиране на разходите, свързани с преодоляване на затрудненията, предизвикани от вида и степента на увреждане.

Включени са допълнителните механизми за подпомагане трудовата заетост на хората с увреждания и за осигуряване на достъпна среда и лична мобилност. Посочени са основните институции, които отговарят за правата на хората с увреждания и техните задължения. Обхванати са основните параметри на информационната система за хората с увреждания към Агенцията за хората с увреждания и изискванията към организации на и за хората с увреждания за придобиване на статут на национално представителни.

КОИ СА ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, КОИТО ОПРЕДЕЛЯТ И ОСЪЩЕСТВЯВАТ ПОЛИТИКИТЕ ЗА ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДАНИЯ?

Отговорните институции, които осъществяват дейността по отношение на правата на хората с увреждания и от които зависи промяната на нагласите и създаването на предпоставки за безпрепятственото упражняване на правата на хората с увреждания, са:

- Министерски съвет /МС/ с всички министерства и
- Народното събрание;

В рамките на изпълнителната власт /МС/ следва да бъдат открити следните водещи институции:

- Министерство на труда и социалната политика;
- Министерството на здравеопазването;
- Министерството на образованието и науката;
- Министерството на регионалното развитие и благоустройството;
- Национален съвет за хората с увреждания към МС;
- Агенция за хората с увреждания;
- Агенция за социално подпомагане;
- Агенция по заетостта;
- Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“;
- Национална агенция за приходите;
- Национален осигурителен институт;
- Национална здравноосигурителна каса;
- Областни управители;
- Общините.

Отговорните органи са натоварени да осъществяват социалната политика на държавата или казано с други думи – отговорните органи определят, приемат и контролират правилата, принципите, законодателството и действията, които водят до подобряване на качеството на живота. Тези институции, с подкрепата на гражданския сектор, на неправителствените организации на и за хора с увреждания, следва да установят и въведат необходимите инструменти и механизми, чрез които да се осигурят правата на хората с увреждания.

КАКВИ ПРАВА ИМАТ ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ?

Освен определените в Конституцията на Република България и действащите международни актове основни права и свободи, хората с увреждания имат други, специфични права, обусловени от техните потребности и здравословното им състояние.

Правата на хората с увреждания могат да бъдат систематизирани по следния начин:

- Финансова подкрепа
- Пенсии
- Социални услуги
- Медицински изделия и помощни средства (процедура)
- Заетост и предприемачество
- Достъпна среда

I. Финансова подкрепа

Държавата подпомага хората с увреждания чрез:

- директно отпускане на финансова подкрепа;
- предоставяне на хората с увреждания на възможност за ползване на данъчни облекчения;
- освобождаването им от заплащане на отделни такси.

1. Директното отпускане на финансова подкрепа може да бъде чрез:

- Месечна финансова подкрепа;
- Целева финансова подкрепа;

1.1. Месечната финансова подкрепа може да бъде отпускана:

- За хората с увреждания над 18 години – **по чл. 70 от Закона за хората с увреждания**;
- За родителите, отглеждащи деца с увреждания – по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца;

Месечната финансова подкрепа по Закона за хората с увреждания

Съгласно чл. 68 от Закона хората с увреждания имат право на финансова подкрепа в зависимост от потребностите им, определени в индивидуалната оценка. Подкрепата е предназначена за компенсиране на разходите, свързани с преодоляване на затрудненията, предизвикани от вида и степента на увреждане.

----- www.activecitizensfund.bg -----

Съгласно чл. 70 право на месечна финансова подкрепа имат хората с трайни увреждания над 18-годишна възраст, както следва:

1. от 50 до 70,99 на сто степен на увреждане - в размер 7 на сто от линията на **бедност или 25,41 лв. за 2020 г.**;
2. от 71 до 90 на сто степен на увреждане - в размер 15 на сто от линията на бедност **или 54,45 лв. за 2020 г.**;
3. над 90 на сто степен на увреждане - в размер 25 на сто от линията на бедност **или 90,75 лв. за 2020 г.**;
4. над 90 на сто степен на увреждане с определена чужда помощ, които получават пенсия за инвалидност поради общо заболяване или поради трудова злополука или професионална болест - в размер 30 на сто от линията на бедност **или 108, 90 лв. за 2020 г.**;
5. над 90 на сто степен на увреждане с определена чужда помощ, които получават социална пенсия за инвалидност - в размер 57 на сто от линията на бедност **или 206, 91 лв. за 2020 г.**

Линията на бедност е монетарен показател за идентифициране на бедните в обществото, определен с постановление на Министерския съвет.

Линията на бедност за 2020 г. е в размер на **363 лв.**

Финансова помощ по Закона за семейни помощи за деца

Родители (осиновители) на деца с увреждания, както и семействата на роднини или близки и приемните семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, имат право на по чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца, ако отговарят на следните условия:

1. детето е до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст;
2. детето живее постоянно в страната;
3. не е настанено за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето.

Месечните помощи се отпускат независимо от доходите на семейството.

Размерите на месечните помощи се определят ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България, като не може да бъдат по-ниски от предходната година и се определят в зависимост от степента на увреждането или степента на намалената работоспособност.

Съгласно Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. размерът на месечната помощ за отглеждане на дете с трайно увреждане по чл. 8д, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца за 2020 г. е, както следва:

1. за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - 930 лв.;

2. за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - 450 лв.;

3. за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - 350 лв.

Размерът на месечната помощ за семействата на роднини или близки и приемните семейства, при които са настанени деца с трайни увреждания по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето, са:

1. за дете с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - 490 лв.;

2. за дете с определени от 70 до 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - 420 лв.;

3. за дете с определени от 50 до 70 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - 350 лв.

1.2. Целевите помощи са 5 вида и се отпускат за семейства на деца и възрастни с увреждания по Закона за хората с увреждания за:

1. осигуряване на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия по утвърдени стандарти за качество;

2. покупка на лично моторно превозно средство;

3. приспособяване на жилище;

4. балнеолечение и/или рехабилитационни услуги;

5. наем на общинско жилище.

• Хората с увреждания с установена потребност от помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия, посочени в списъци, определени от министъра на труда и социалната политика съгласувано с министъра на здравеопазването, получават целева помощ за изработване, покупка и/или ремонт, с изключение на медицинските изделия, които се заплащат напълно или частично от Националната здравноосигурителна каса. Целева помощ се получава след представяне на медицински документ, издаден от лекарските консултативни комисии, ТЕЛК или НЕЛК, удостоверяващ необходимостта от помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия и техния вид, съобразно конкретните нужди на човека с увреждане.

• Хората с трайни увреждания, чието придвижване е затруднено, имат право на целева помощ за покупка на лично моторно превозно средство до четирикратния размер от линията на бедност за съответната година, ако средномесечният доход на член от семейството за последните 12 месеца е равен или по-нисък от линията на бедност. Хората с трайни увреждания получават целевата помощ по ал. 1, ако отговарят и на следните допълнителни условия:

1. имат определена от ТЕЛК (НЕЛК) над 90 на сто вид и степен на увреждане или трайно намалена работоспособност, и

2. са работещи или учащи.

• Хората с трайни увреждания с над 90 на сто степен на трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане и децата с определени вид и степен на

увреждане, които се придвижват с инвалидна количка, имат право на целева помощ до двукратния размер от линията на бедност за съответната година за преустройство на жилище, ако средномесечният доход на член от семейството за последните 12 месеца е равен или по-нисък от линията на бедност.

- Хората с трайни увреждания с над 90 на сто намалена работоспособност, децата с трайни увреждания и военноинвалидите имат право на целева помощ за балнеолечение и/или рехабилитационни услуги, която се предоставя веднъж годишно при наличие на медицинско предписание от лекар специалист за необходимостта от провеждане на балнеолечение и/или рехабилитационни услуги, съобразно конкретните им нужди. Целевата помощ по ал. 1 е в размер до 80 на сто от линията на бедност за съответната година, но не повече от действително направения разход съгласно представените документи. Нуждаещите се с определена потребност от чужда помощ имат право на помощта за покриване на разходите за един придружител, ако ползват такъв, в размер до 80 на сто от линията на бедност за съответната година, но не повече от действително направения разход съгласно представените документи.

- Право на целева помощ за наем на общинско жилище имат хора с трайни увреждания, ако са самотни или са самотни родители с дете с трайни увреждания и договорът за наем е сключен с тях, както и ако са поставени под пълно запрещение и договорите за наем са сключени с техните законни представители.

Всички помощи са освободени от данъци, такси и удържки, освен за надвзети средства за семейни помощи в резултат на счетоводно-техническа грешка или недобросъвестно получени суми.

2. Предоставянето на хората с увреждания на възможност за ползване на данъчни облекчения се извършва по:

- Закона за местните данъци и такси;
- Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

2.1. Данъчните облекчения по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) са три вида:

- Данъчни облекчения за недвижим имот
- Данъчни облекчения за лек автомобил
- Данъчни облекчения за патент

Данъчни облекчения за недвижим имот:

Съгласно чл. 25, ал. 2 от Закона за местните данъци и такси за имот, който е основно жилище на лице с намалена работоспособност от 50 до 100 на сто, данъкът върху имота се дължи със 75 на сто намаление.

В чл. 25, ал. 3 е установено, че в случай че е установено деклариране на повече от едно основно жилище, облекченията не се прилагат и данъкът, определен по чл. 22, се дължи в пълен размер за всяко от жилищата и за периода, в който едновременно са декларирани като основни жилища.

Данъчни облекчения за лек автомобил:

Съгласно чл. 58, ал. 1, т. 4 от Закона за местните данъци и такси се освобождава от данък лекият автомобил - собственост на лице с намалена работоспособност от 50 до 100 на сто, с обем на двигателя до 2000 куб.см и с мощност до 117,64 kW.

Лицата предявяват правото си на освобождаване от данък или за ползване на данъчно облекчение чрез данъчна декларация, която подават в 2-месечен срок в общината по местонахождението на имота (чл. 27 във връзка с чл. 14, ал. 1 от ЗМДТ).

Данъчно облекчение за патент

Съгласно чл. 61м от Закона за местните данъци и такси за патентен данък лицата с 50 и с над 50 на сто намалена работоспособност, определена с влязло в сила решение на компетентен орган, ако извършват дейността лично и не наемат работници за тази дейност през цялата данъчна година и независимо дали са едноличен търговец, те ползват намаление на патентния данък в размер 50 на сто.

Данъчното облекчение се ползва за цялата данъчна година, през която настъпва неработоспособността или изтича срокът на валидност на решението.

2.2. Данъчни облекчения по Закона за данъците върху доходите на физическите лица.

Данъчно облекчение за лица с намалена работоспособност

Съгласно чл. 18 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица сумата от годишните данъчни основи за лица с 50 и с над 50 на сто намалена работоспособност, определена с влязло в сила решение на компетентен орган, се намалява със 7920 лв., включително за годината на настъпване на неработоспособността и за годината на изтичане срока на валидност на решението.

Данъчно облекчение за деца с увреждания

Съгласно чл. 22г. сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 на местни физически лица и на чуждестранни физически лица, установени за данъчни цели в държава - членка на Европейския съюз, или в друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, се намалява с 2000 лв. за отглеждане на дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане, определени с влязло в сила решение на компетентен орган.

Данъчното облекчение се ползва, включително за годината, през която са установени видът и степента на увреждане, и за годината на изтичане срока на валидност на решението, когато едновременно са налице следните условия:

1. към 31 декември на данъчната година детето е местно лице на държава - членка на Европейския съюз, или на друга държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство;

2. към 1 януари на данъчната година детето не е навършило пълнолетие;
3. към 31 декември на данъчната година детето не е настанено в социална или интегрирана здравно-социална услуга за резидентна грижа на пълна държавна издръжка.

Данъчното облекчение се ползва от лице по ал. 1, което към 31 декември на данъчната година е:

1. родител на дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане, който не е лишен от родителски права, и при условие че:

- а) детето не е настанено извън семейството, и
- б) не е учредено попечителство или настойничество, или

2. настойник или попечител на дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане - в случаите на настойничество или попечителство, или

3. член на семействата на роднини или близки на дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане - в случаите, когато детето е настанено за срок не по-кратък от 6 месеца при роднини или близки по смисъла на Закона за закрила на детето, или

4. приеман родител на дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане - в случаите на дългосрочно настаняване на детето за отглеждане в приемно семейство по смисъла на Закона за закрила на детето.

Данъчното облекчение се ползва до размера на сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 и при условие че другият родител, съответно другият приеман родител, близък или роднина, няма да ползва намалението за съответната данъчна година. Когато размерът на данъчното облекчение е по-висок от сумата на годишните данъчни основи по чл. 17, разликата може да се ползва от другия родител, съответно от другия приеман родител, близък или роднина, чрез подаване на годишна данъчна декларация по чл. 50.

Данъчното облекчение може да се ползва и от родител, на когото не е предоставено упражняването на родителските права в случаите на развод, когато за него са налице условията по ал. 1 - 3.

Данъчно облекчение за трудовото възнаграждение

Месечната данъчна основа за доходи от трудови правоотношения на лица с 50 и с над 50 на сто намалена работоспособност се намалява с 660 лв., включително за месеца на настъпване на неработоспособността и за месеца на изтичане срока на валидност на решението.

3. Освобождаването на хората с увреждания от заплащане на отделни такси

3.1. Освобождаване от заплащане на винетна такса

В чл. 10в, ал. 1 от Закона за пътищата е регламентирано, че лице с 50 и над 50 на сто намалена работоспособност или вид и степен на увреждане се освобождава от заплащане на винетна такса за един лек автомобил - негова собственост или съпругеска имуществена общност, с обем на двигателя до 2000 куб. см и мощност до 117,64 kW (160 к.с.) по ред, определен с наредба на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и министъра на труда и социалната политика.

В чл. 10в, ал. 2 от Закона за пътищата е уредено, че при условията на ал. 1 от заплащане на винетна такса се освобождават лицата или семействата, отглеждащи деца с трайни

----- www.activecitizensfund.bg -----

увреждания до 18-годишна възраст и до завършване на средното образование, но не по-късно от 20-годишна възраст.

Електронната винетка, издадена при условията на ал. 1 и 2, не следва пътното превозно средство в случай на прехвърляне на собствеността върху него, като загубва валидност от деня на прехвърлянето. Прехвърлителят е длъжен да уведоми Агенция "Пътна инфраструктура" за извършеното прехвърляне незабавно, но не по-късно от три работни дни, като в противен случай няма право да му бъде издадена нова безплатна електронна винетка до изтичането на първоначалната валидност на издадената във връзка с прехвърленото пътено превозно средство. (чл. 10в, ал. 3).

3.2. Частично освобождаване от заплащане на такса за издаване на документи за самоличност

В чл. 32 от Тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерството на вътрешните работи по Закона за държавните такси, са определени намаления за лица с трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто за издаването им на лична карта и паспорт.

За **лична карта** се събира такса от 2 лв., а за **паспорт** – 3 лв.

3.3. Частично освобождаване от заплащане на такса за издаване на свидетелство за управление на МПС

В чл. 37 от Тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерството на вътрешните работи по Закона за държавните такси, е предвидено, че за издаването на свидетелство за управление на МПС на лица с трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане 50 и над 50 на сто **се събира такса в размер на 3 лв.**

3.4. Освобождаване от заплащане на потребителска такса при личен лекар

В чл. 37, ал. 4 от Закона за здравно осигуряване е предвидено, че от потребителска такса за всяко посещение при лекаря или при лекаря по дентална медицина, както и за всеки ден болнично лечение, но не повече от 10 дни годишно, са освободени освен други уязвими групи граждани, но и лица със заболявания, определени по списък към Националния рамков договор, военноинвалидите и военнопострадалите. (**през 2020 г. пълният размер на потребителската такса е 2,90 лв.**).

3.5. Освобождаване от заплащане на такса за закупуване на билети за пътуване с железопътния транспорт

Съгласно чл. 19 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане лицата със 71 на сто или над 71 на сто степен на трайно намалена работоспособност или определени вид и степен на увреждане, децата до 16-годишна възраст с трайно увреждане и военноинвалидите имат право на безплатно пътуване два пъти в годината - отиване и връщане, с железопътния транспорт в страната.

Правото може да ползват и придружителите на лицата с определена чужда помощ, когато пътуват с тях. За придружители се смятат и кучета, водачи и асистенти на хора с увреждания, когато пътуват с тях.

3.6. Освобождаване от заплащане на такса в детски градини и ясли за деца с увреждания.

В чл. 39 от Наредбата за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община, приета от Столичния общински съвет, е предвидено, че за деца, чиито родител/родители са със 71 на сто и с над 71 на сто трайно намалена работоспособност и за деца с медицинска експертиза за 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане, не се заплащат такси за детски градини и ясли.

По сходен начин е решен въпросът и в други общини на територията на страната.

3.7. Освобождаване от такси за паркиране чрез предоставяне на карти за паркиране

В чл. 99а от Закона за движението за пътищата дава право на хората с трайни увреждания да ползват карта за паркиране на местата, определени за превозните средства, обслужващи хора с трайни увреждания и използване на улеснения при паркиране. Картата се издава от кмета на съответната община или оправомощено от него длъжностно лице по образец съгласно приложението.

Картата следва да е издадена в съответствие с изискванията на стандартизиран модел на Общността от Приложението към Препоръка 98/376/ЕО на Съвета от 4 юни 1998 г. относно картата за паркиране на хора с трайни увреждания, карта за паркиране на местата, определени за превозните средства, обслужващи хора с трайни увреждания и използване на улеснения при паркиране.

Картата е валидна на територията на цялата страна, в други държави от ЕС също се признава.

3.8. Частично освобождаване от заплащане на такса за услуги, предоставяни от мобилни оператори (представени по азбучен ред на мобилните оператори)

A1

Източник: <https://www.a1.bg/bez-granitsi-specialni> и <https://www.a1.bg/bg>

ВИВАКОМ

Източник: <https://www.vivacom.bg/bg/residential/polezni-syveti/chesto-zadavani-vyprosi/mobilni-uslugi/stari-mobilni-planove/optima-250-za-hora-s-uvrejdaniya> и <https://www.vivacom.bg/bg/>

ТЕЛЕНОР

Източник: <https://www.telenor.bg/bg/content/%D0%BE%D1%82%D1%81%D1%82%D1%8A%D0%BF%D0%BA%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D1%81-%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%B8-%D1%83%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F> и <https://www.telenor.bg/>

3.9. Частично или пълно намаление на таксите и комисионите в повечето банки.

Всяка банка сама определя размера на таксите и преференциите в зависимост от политиката си, но повечето имат облекчения за издаване на дебитна карта, за издаването и обслужването на разплащателните сметки на хората с увреждания, за плащането на комунални услуги, данъци, такси, SMS известяване и др.

II. Пенсии

Източник МТСП:
<https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=CONTENTM&I=264&lang=>

Конкретните размери на пенсиите за инвалидност за 2020 г. на страницата на НОИ:
<https://www.nssi.bg/pensions/grantpensions/422-pi>

1. Пенсии, свързани с трудова дейност

Пенсия за инвалидност поради общо заболяване

Осигурените придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване, ако са загубили работоспособността си и имат осигурителен стаж, придобит до датата на инвалидизирането, а за слепите по рождение и за ослепелите преди постъпване на работа - до датата на заявлението за отпускане на пенсия по чл. 94 от КСО, както следва:

1. до 20-годишна възраст и за слепите по рождение и на ослепелите преди постъпването им на работа - независимо от продължителността на осигурителния стаж;

2. до 25-годишна възраст - една година;

3. до 30-годишна възраст - 3 години;

4. над 30-годишна възраст - 5 години;

Една трета от този осигурителен стаж (1, 3 или 5 години) трябва да е действителен.

Лицата с вродени и лицата с придобити трайни увреждания до постъпване на работа придобиват право на пенсия за инвалидност поради общо заболяване при една година действителен осигурителен стаж.

"Действителен стаж" е действително изслуженото време по трудово или служебно правоотношение, времето, през което лицето е работило по друго правоотношение и е било задължително осигурено за инвалидност, старост и смърт, както и времето, през което лицето е

подлежало на задължително осигуряване за своя сметка и е внесло дължимите осигурителни вноски.

Пенсия за инвалидност поради общо заболяване не се отпуска, възобновява или възстановява на лица, на които е отпусната лична пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Пенсия за инвалидност поради трудова злополука и професионална болест

Осигурените, загубили 50 или над 50 на сто работоспособността си поради трудова злополука или професионална болест, имат право на пенсия за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест, независимо от продължителността на осигурителния стаж.

2. Пенсии, несвързани с трудова дейност

Видове:

1. пенсия за военна инвалидност;
2. пенсия за гражданска инвалидност;
3. социална пенсия за инвалидност;
4. персонална пенсия.

1. Пенсия за военна инвалидност

Отпуска се на лица, които са изгубили работоспособността си поради това, че са заболели, пострадали, загинали или безследно изчезнали по време на наборната военна служба, на службата в запаса или в резерва, или при оказване съдействие на въоръжените сили.

Право на пенсия за военна инвалидност имат загиналите при изпълнение на военна служба в операции или мисии извън територията на страната и лицата, пострадали при оказване съдействие на въоръжените сили. (чл. 85 от Кодекса за социално осигуряване)

При смърт на военнослужещ на наборна военна служба или при изпълнение на военна служба в операции или мисии извън територията на страната на наследниците му се отпуска пенсия, като за база се взема размерът по чл. 86, ал. 1, равен на следващата се пенсия за военна инвалидност при трайно намалена работоспособност над 90 на сто (чл. 83, ал. 4 от КСО).

2. Пенсия за гражданска инвалидност

Пенсия за гражданска инвалидност се отпуска на лицата, които са загубили работоспособността си поради това, че са заболели или пострадали:

- при изпълнение на граждански дълг;

или

- случайно, вследствие действията на органите на властта при изпълнение на служебните задачи на тези органи. (чл. 87 от Кодекса за социално осигуряване)

----- www.activecitizensfund.bg -----

3. Социална пенсия за инвалидност

Право на социална пенсия за инвалидност имат лицата, навършили 16-годишна възраст, с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане повече от 71 на сто, на които не е отпусната друга пенсия, включително от друга държава. (чл. 90а от Кодекса за социално осигуряване)

4. Персонална пенсия

Персонални пенсии в изключителни случаи могат да се отпускат на две категории лица:

1. Жени, навършили възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО (за 2020 г. – 66 години и 6 месеца), родили и отгледали 5 и повече деца до навършване на 18-годишната им възраст.

2. Лица, навършили възрастта по чл. 68, ал. 3 от КСО (за 2020 г. - 66 години и 6 месеца), които са полагали грижи в продължение на повече от 10 години за лица с увреждания - членове на техните семейства, постоянно нуждаещи се от чужда помощ; за членове на семейството се считат съпругът, съпругата, както и техните възходящи и низходящи по права линия.

Изисквания за отпускане на персонална пенсия:

1. Годишният доход на член от семейството да е по-малък от сбора на гарантирания минимален доход, установен за страната през последните 12 месеца.

При определяне на годишния доход за членове за семейството се считат съпругът и децата до 18-годишна възраст, ако не са встъпили в брак, както и децата над тази възраст, ако са неработоспособни с определена от ТЕЛК (НЕЛК) 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, нямат други доходи и не са встъпили в брак.

Към настоящия момент определеният месечен размер на гарантирания минимален доход е 75 лв. (Постановление № 305 на Министерския съвет от 19.12.2017г., в сила от 01.01.2018 г.)

2. Правоимащите лица да имат най-малко 3 години действителен осигурителен стаж. (чл. 92 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 7 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж и § 2, т. 3 от допълнителните разпоредби на Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж).

От 01.01.2019 г. на децата без право на наследствена пенсия от починал родител не се отпускат персонални пенсии по чл. 92 от КСО. Техните права се преценяват на основание Закона за семейните помощи за деца (обн., ДВ, бр. 88 от 23.10.2018 г.)

III. Медицински изделия и помощни средства (процедура)

I. Основание

Хората с увреждания с установена потребност от помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия, посочени в списъците по чл. 61, ал. 1 ЗХУ, получават целева помощ за изработване, покупка и/или ремонт, с изключение на медицинските изделия, които се заплащат напълно или частично от Националната здравноосигурителна каса (чл. 73, ал. 1 ЗХУ).

II. Заявител

Заявители могат да бъдат:

- човек с увреждане;
- родителя (осиновителя), настойника или попечителя на човек с увреждане;
- лице, на което са възложени грижи за дете с увреждане по реда на чл. 26 ЗЗДт;
- ръководителя на социалната или интегрираната здравно-социална услуга за резидентна грижа, която ползва дете с увреждане (в сила от 01.01.2020 г.) (арг. от чл. 75, ал. 1 във вр. с чл. 21, ал. 2, т. 2-4 ЗХУ)

III. Нормативно установени изисквания

Целевата помощ се предоставя на правоимащото лице за изработване, покупка и/или ремонт на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия само от лица, вписани в регистъра по чл. 88, ал. 1 ЗХУ, с изключение на помощта, отпускана по т. 4, буква "е" от Приложение № 2 към чл. 68, ал. 1 ЗХУ (чл. 69 ППЗХУ).

IV. Необходими документи

Заявителите подават ЗАЯВЛЕНИЕ-ДЕКЛАРАЦИЯ за отпускане на целева помощ по чл. 73 ЗХУ (арг. от чл. 76 ППЗХУ).

Финансовата подкрепа се осъществява при заявена потребност във ФОРМУЛЯРА ЗА САМООЦЕНКА и на базата на представен медицински документи, издаден от Националната експертна лекарска комисия, териториалните експертни лекарски комисии и лекарските консултативни комисии, удостоверяващ необходимостта от помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия (арг. от чл. 73, ал. 2 ЗХУ и чл. 4, ал. 1 от Методиката).

Към изискуемите медицински документи се прилагат:

- проформа фактура – за изделията, изработвани по поръчка, и за целевите помощи, отпускани за ремонт;
- протокол от производител, вписан в регистъра по чл. 88, ал. 1 ЗХУ, с който се определят специфичните проектни характеристики, съгласно заданието за изработване на изделието – само за изделията, изработвани по поръчка (чл. 70, ал. 2 ППЗХУ).

V. Вътрешен ход на процедурата

Документите се подават в ДСП по настоящия адрес на човека с увреждане. Документите може да се подават лично, с писмо с известие за доставяне (обратна разписка) чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги и на Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги. Документите може да се приемат и в дома на човека с увреждане при доказана с медицински документ необходимост (чл. 21, ал. 4 ЗХУ).

Целевата помощ за изработване, покупка и/или ремонт на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия се отпуска със заповед на директора на ДСП или оправомощено от него длъжностно лице в 10-дневен срок след представяне на необходимите документи (чл. 70, ал. 1 ППЗХУ).

Заповедта за отпускане на целевата помощ се съобщава писмено на лицето, подало заявление-декларацията, в 7-дневен срок от издаването ѝ заедно с индивидуалната оценка на потребностите (§ 6, ал. 7 ЗХУ и чл. 65, ал. 4 ППЗХУ).

Заповедта се издава в три екземпляра за всяко помощно средство, приспособление, съоръжение и медицинско изделие поотделно, а за отказ за отпускане – в два екземпляра. Два екземпляра от заповедта за отпускане на помощта се предоставят на човека с увреждане заедно с екземпляр на ПРЕДАВАТЕЛНО-ПРИЕМАТЕЛНИЯ ПРОТОКОЛ.

Целевата помощ за изработване, покупка и/или ремонт на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия се реализира в 3-месечен срок от датата на съобщаването на заповедта освен в случаите, когато изработването или ремонтът на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия изисква по-дълъг период и е удостоверено с документ от изпълнителя.

Заповедите за отпускане на целеви помощи за медицински изделия по т. 1, 2, 3а, 3б, 4, 6 и 7 от Приложение № 2 към чл. 68, ал. 1 ППЗХУ след изтичането на експлоатационния срок се издават въз основа на първоначалните медицински документи, удостоверяващи потребността от тях (чл. 70, ал. 3-6 ППЗХУ).

Помощните средства, приспособления, съоръжения и медицинските изделия, получени по реда на ППЗХУ, не могат да бъдат заменяни, продавани или дарявани в рамките на експлоатационния срок.

При преустановяване ползването на помощните средства, приспособления, съоръжения и медицинските изделия те се връщат в ДСП с изключение на изработените по поръчка. Върнатите помощни средства, приспособления, съоръжения и медицинските изделия могат да се предоставят на нуждаещи се лица или на здравни и социални институции (чл. 77 ППЗХУ).

Дирекции "Социално подпомагане" водят и съхраняват документите за отпуснатата финансова подкрепа в 10-годишен срок считано от месеца на прекратяване на подкрепата (чл. 65, ал. 6 ППЗХУ).

Човекът с увреждане или лицето по чл. 21, ал. 2, т. 2-4 ЗХУ получава помощните средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия след представяне на екземпляр от заповедта за отпускане на целевата помощ на избрано от него лице, вписано в регистъра по чл. 88, ал. 1 ЗХУ. Отпуснатите целеви помощи за помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия на хората с увреждания се изплащат от АСП.

Средствата за реализираните целеви помощи на стойност до максималния размер за изработване, покупка и ремонт на съответното помощно средство, приспособление, съоръжение и медицинско изделие по чл. 68, ал. 2 ЗХУ се превеждат от ДСП по сметките на лицето, вписано в регистъра, което ги е предоставило.

Средствата за предоставените на хората с увреждания помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия или за техния ремонт се превеждат въз основа на представено от лицето, вписано в регистъра, искане в ДСП, към което се прилагат:

- първичен счетоводен документ съгласно Закона за счетоводството или фактура съгласно Закона за данък върху добавената стойност – оригинал;
- заповед на директора на ДСП или на оправомощено от него длъжностно лице за отпускане на целевата помощ – оригинал;
- ПРЕДАВАТЕЛНО-ПРИЕМАТЕЛЕН ПРОТОКОЛ, подписан от представител на лицето, вписано в регистъра, и от човека с увреждане или от негов представител, с което последното се съгласява с предоставеното помощно средство, приспособление, съоръжение и медицинско изделие и декларира неговото получаване;

- документ, издаден от производителя на медицинското изделие, който съдържа специфичните му характеристики съгласно заданието – само за изделията, изработвани по поръчка.

IV. Достъпна среда

Достъпната жизнена и архитектурна среда е ключово условие за интеграцията на хората с увреждания (чл. 4, т. 4 от ЗИХУ). Вменено е като задължение на различните министерства да осигурят необходимите предпоставки, за да се създаде достъпна среда за хората с увреждания. По отношение на архитектурната среда Министерството на регионалното развитие и благоустройството създава условия за достъпна жизнена и архитектурна среда за хората с увреждания, като разработва нормативни актове, правила, норми и нормативи. Във връзка с това и с оглед разпоредбата на чл. 169, ал. 4 от Закона за устройството на територията е приета Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания. С наредбата се определят изискванията при проектирането, изпълнението и поддържането на строежите (елементите на урбанизираната територия и на сградите и съоръженията) за осигуряване на достъпна архитектурна среда за цялото население, като се отчитат и специфичните нужди на хората с намалена подвижност, в т.ч. на хората с увреждания.

В чл. 9 от КПХУ също е установено изискването към компетентните държавни органи да бъдат създадени възможности на хората с увреждания да живеят самостоятелно и да участват пълноценно във всички аспекти на живота, като бъдат предприети подходящи мерки за осигуряване за хората с увреждания на равен достъп не само до физическата среда на живеене, но и до транспорта, информацията и комуникациите, включително до информационните и комуникационните системи и технологии и до всички останали удобства и услуги, отворени или предназначени за широката общественост, както в градските, така и в селските райони.

Националната програма за достъпна жилищна среда и лична мобилност

Съгласно разпоредбите на Закона за хората с увреждания от Министерството на труда и социалната политика е разработена "Националната програма за достъпна жилищна среда и лична мобилност".

Основната цел на програмата е изграждане на достъпна среда в съществуващи жилищни сгради и прилежащите им пространства за хора с увреждания и осигуряване на лична мобилност за тяхното социално приобщаване, като се отчитат и специфичните им потребности.

Кой може да кандидатства?

По Компонент 1, за изграждане на достъпна среда (изграждане на рампи, поставяне на електрически стълбищни платформи и асансьори) в жилищна сграда могат да кандидатстват:

----- www.activecitizensfund.bg -----

- Всеки собственик на индивидуална жилищна сграда, който е лице с трайни увреждания и се придвижва с инвалидна количка или в чието семейство има член, който е лице с трайни увреждания, придвижващо се с инвалидна количка и/или дете с определени вид и степен на увреждане, придвижващо се с инвалидна количка, както и с постоянен адрес в същата индивидуална жилищна сграда.

- Всяко юридическо лице - сдружение, учредено и вписано по Закона за управление на етажната собственост. Нужно е собственикът на жилище в жилищната сграда в режим на етажна собственост да е лице с трайни увреждания, придвижващо се с инвалидна количка, или в чието семейство има член, който е лице с трайно увреждане и се придвижва с инвалидна количка и/или дете с определени вид и степен на увреждане, използващо инвалидна количка, както и с постоянен адрес в същото жилище.

По Компонент 2, за отпускане на безвъзмездна помощ за приспособяване на лек автомобил и провеждане на шофьорски курсове, могат да кандидатстват:

- Хора с трайни увреждания с доказан дефицит на долни и/или горни крайници, въз основа на медицинска експертиза. Необходим е и документ за оценка на физическата годност на водач/кандидат за придобиване на свидетелство/правоспособност за управление, издадено от транспортните областни лекарски експертни комисии (ТОЛЕК) или от транспортната централна лекарска експертна комисия (ТЦЛЕК).

Хората с увреждания могат да кандидатстват в рамките на годината и по двата компонента, но поотделно – с две отделни заявления, при положение че отговарят на заложените изисквания.

Крайният срок за набирането на проектопредложения е 12.05.2020 г.

ИНСТИТУЦИИ ЗА ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА ГРАЖДАНИТЕ С УВРЕЖДЕНИЯ

1. Омбудсман на Република България – доц. д-р Диана Ковачева

Омбудсманът е застъпник за правата на хората и пазител на обществения интерес. Той е висш и независим конституционен орган, който се избира от Народното събрание. Омбудсманът е независим в своята дейност и се подчинява само на Конституцията, законите и международните договори, ратифицирани и влезли в сила за Република България.

Омбудсманът се застъпва с предвидените в Закона за омбудсмана средства, когато с действие или бездействие се засягат или нарушават правата и свободите на гражданите от държавните и общинските органи и техните администрации, както и от лицата, на които е възложено да предоставят обществени услуги.

Жалбите и сигналите до омбудсмана са в напълно свободна форма, стига разбираемо да са изложени оплакванията и да са посочени правата, които са нарушени.

Гражданите могат да се обръщат към омбудсмана по следните начини:

- Лично, в неговата приемна в гр. София, ул. “Георг Вашингтон” № 22;

----- www.activecitizensfund.bg -----

- По пощата на адрес София 1000, ул. “Дж.Вашингтон” № 22
- По телефона на номер 02/8106 955 или 02/9809 510;
- По факса на номер 02/8106 963;
- По електронната поща на адрес: priemna@ombudsman.bg
- Чрез интернет страницата на омбудсмана: www.ombudsman.bg

Разглеждането на жалби на граждани е освободено от такси.

2. Комисия за защита от дискриминация – доц. д-р Ана Джумалиева

Съгласно чл. 40, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация комисията е създадена като независим, специализиран държавен орган с цел предотвратяване на дискриминацията, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите.

Комисията осъществява контрол по прилагането и спазването на Закона за защита от дискриминация или други закони, уреждащи равенство в третирането.

За реализиране на поставените цели – в случаите, при които е установено наличие на дискриминация, на Комисията са предоставени и редица механизми за въздействие.

Адресът на комисията е гр. София, бул. „Драган Цанков“ № 35, п.к. 1125, тел : 02 807 30 30.

Разглеждането на жалби на граждани е освободено от такси.

3. Национално бюро за правна помощ

По смисъла на Закона за правна помощ е възможно да се оказва безплатна правна помощ на лица, които отговарят на определени изисквания, изрично изброени в чл. 22 от посочения нормативен акт. Помощта се осигурява от адвокати, вписани в Националния регистър за правна помощ към Националното бюро за правната помощ. Отделно от това, от Националното бюро за правна помощ е открит национален телефон за първична правна помощ, на който всеки гражданин може да получи безплатен правен съвет. Гражданите заплащат само стойността на телефонната услуга – на телефон: 070018250, всеки делничен ден от 9:00 ч. до 17:00 ч.

Материалът е изготвен от Иван Дечев, експерт в проекта „*Овластяване на хора с редки болести*“

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Сдружение „Българска Хънтингтън Асоциация“ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

----- www.activecitizensfund.bg -----

*Проект „Овластяване на хора с редки болести“ се осъществява с финансова подкрепа предоставена от
Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП.*

